

Toli nuo namų...

Šios nuotraukos istoriją užrašiau klausydama si mamos ir močiutės pasakojimų. Nuotrauka daryta prieš 33 metus, 1981 m. liepos 24 d. Joje mano mama, močiutė Jūratė, močiutės brolis Kęstutis ir jo sūnus. O istorija, įamžinta šioje nuotraukoje, prasidėjo 1941 m. birželio 14 d.

Buvo įprastas tarpušventis – po Antaninių prieš Jonines. Būtent tą dieną (1941 06 14) prasidėjo didieji Lietuvos inteligentijos trėmimai į Sibirą. Mano močiutei Jūratei tada buvo 2 metukai 10 mėnesių, kai ją, kartu su jos mama Bronislava ir broliuku Kęstučiu (5,5 metų), išvežė į Sibirą. Mano močiutės mama buvo mokytoja, o močiutės tėvelis buvo Viešintų (Anykščių rajonas) policijos nuovados viršininkas. Dėl šios priežasties jų šeima buvo įtraukta į tremiamų šeimų sąrašą. Močiutės Jūratės tėvelis spėjo pasislėpti, o kai sugrižo namo, norėdamas į savo slėptuvę pasiimti šeimą, rado pilną kiemą sovietų kareivių. Jis suprato, kad vienas, beginklis savo šeimai niekuo nebepadės. Vėliau pasitraikė į Vakarus. Apie šias tragiškas Lietuvos pedagogų tremtis autorių kolektyvas Ž. Juškevičius, J. Norkevičius, A. Paukštienė, J. Vaitkevičius išleido knygą „Ešalonai į rytus“ (Lietuvos pedagogams tremtiniam atminti). Šioje knygoje yra paminėta ir mano močiutės Jūratės šeima.

Močiutę Jūratę su mama ir broliuku ištrėmė į Altajaus krašto, Šelabolichos (dabar Pavlovsko) rajoną, Inios kaimą. Tų pačių 1941-ųjų metų gruodžio mėnesį mama, susirgusi plaučių uždegimu, mirė. Iš tų laikų mano močiutė nedaug prisimena. Jai buvo treji metukai. Prisimena, kai jos mama, kankinama ligos ir aukštos temperatūros, kliedėjo. Mamo močiutė galvojo, kad mama dainuoja jai lopšinę, ir vis prašė dar padainuoti. Močiutė su broliuku liko vieni svetimame, tolimame krašte. Laikai buvo sunkūs, badmetis, vyko Antrasis pasaulinis karas.

Našlaitėlius priglaudė svetimi žmonės. Jie buvo lietuviai, nuo caro trėmimų užsilikę Sibire. Turėjo savo didelę šeimyną. Mažieji našlaičiai turėdavo padėti pasirūpinti maistu: rinkti grybus, uogas, laukinių paukščių kiaušinius. Jei nieko neparnešdavo – likdavo alkani. Kitiems kaimo gyventojams pagailo

mažųjų lietuviukų, todėl 1943 metų žiemą močiutė kartu su broliu buvo išvežti į Iljinkos vaikų namus. Vaikų namuose brolių ir seserį atskyrė vieną nuo kito. Mano močiutė Jūratė, nors jau buvo sulaukusi 5 metų, buvo labai mažutė ir smulkutė. Gyvenimas Iljinkos vaikų namuose giliai įsirėžė atmintin, nes tai buvo tikra kova už būvį: nesigrūsi – liksi be maisto, nespėsi užsiimti miegojimui guolio – miegosi ant plikų grindų. Dar ir dabar močiutė, pasakodama apie tą laikmetį, vos sutramdo ašaras. Tik po 6 metų, 1949 metais jie buvo parsiūsti į Vilniaus vaikų namus. Čia juos surado Lietuvoje likusi jų močiutė Eleonora. Ji parsivežė anūkus į savo namus Raguvoje (Panevėžio rajonas).

Močiutės Jūratės ir jos brolio Kęstučio vaikystė buvo sunki, tačiau jie nepalūžo. Grįžę į Lietuvą jie iš naujo išmoko lietuvių kalbą, baigė mokyklą. Močiutė Jūratė baigė Šiaulių pedagoginį institutą ir 44 metus dirbo rusų kalbos ir literatūros bei istorijos mokytoja. Jos brolis Kęstutis baigė Kauno žemės ūkio akademiją, vėliau dirbo dėstytoju Šiaulių pedagoginiame institute. Dabar jis rašo ir leidžia knygas apie Lietuvos augmeniją.

Prabėgus 40 metų, močiutė Jūratė su savo broliu Kęstučiu ir vaikais nuvyko aplankyti tų vietų ir surasti savo mamos kapą. Kelionė buvo ilga. Skrydis iš Rygos į Novosibirską truko net 9 valandas. Po to traukiniu net 6 valandas važiavo į Barnaulą. Iš Barnaulo mažu autobusiuku vyko į Šalabolichą. Tada prasidėjo tikri nuotyčiai: kelių nėra, tiltų taip pat. Kad patektų į Inios kaimą, jie stabdė pravažiuojančias mašinas ir valtimis kėlėsi per Obės upę. Atvykę į galutinį kelionės tašką, Inios kaimą, visi keliautojai nustebė – kaimelis nedidelis, gatvių nėra, visus kiemus supa 2 metrų aukščio medinės tvoros, gyvuliai visur vaikšto palaidi. Labiausiai mano mamai įsiminė, kad 22 val. visame kaime išjungia elektrą.

Tame kaime jie surado vieną lietuvį, kuris ten gyveno nuo trėmimų laikų. Žmogelis lietuviškai beveik nekalbėjo, bet nuvedė juos į tą vietą, kurioje laidojo lietuvius. Atėję į kapines jie pamatė, kad kryžiai buvo išvirtę, tvorelės išlaužytos, viskas užžėlę piktžolėmis. Lietuviai buvo palaidoti kaimo kapinėse. Jos buvo labai apleistos – ten ganėsi kaimo gyventojų karvės, ožkos, žąsys.

Močiutė su broliu ir vaikais atstatė kryžius, suremontavo tvoreles, išravėjo piktžoles. Prisodino daugiamečių gėlių... Tada, tolimais 1981 metais, dar nebuvo įstatymų, leidžiančių parsivežti palaikus. Dabar galėtų, bet, kaip sako močiutė Jūratė neįmanoma atpažinti kaulų- juk lietuvius laidojo po 4-5 žmones į vieną kapą. Tegul jie ten ilsisi ramybėje.

[domu, ar dabar, nuvažiavę į tą kaimelį, rastumėme tuos didingus lietuviškus kryžius?